

CEMAL CAN (BARLA NAHIYE MÜDÜRÜ)

Cemal Can 1899'da Burdur'da doğdu. 1931-1936 yılları arasında Barla Nahiye müdürlüğü yaptı. Daha önceleri Burdur emniyetinde polis olarak vazife yaparken 1931'de Barla'ya Nahiye Müdürü olarak tayin edilmiş.

"Said Nursî'yi Isparta'ya verdiler"

"Antalya tarafından üçyüz-dörtüyük kadar kişi sürgün gelmişti. Bediüzzaman bunların arasındaydı. Kafile kafile geliyorlardı. Bediüzzaman'ın içinde olduğu kafile altı kişiydi. Şeyh Said'in akrabaları Tefenni tarafına gönderildi. Said Nursî'yi ise Isparta'ya verdiler.

"Sonra ben resmî görevle Barla nahiyesine tayin edildiğimde, Bediüzzaman da Barla'da idi. Benim tanıdığım ve şahid olduğum kadarıyla, kendileri münzevî bir hayat yaşıyorlardı. Sık sık kırlara, bağ ve bahçelere gidiyordu. Yalnız başına dağlarda gezerdi. Eğridir Gölünün kenarlarına da sık sık giderdi. Zannediyorum temiz havada kalmayı çok severdi. Geri kalan vakitlerini ibadetle geçirirdi.

"İnsan psikolojisini iyi biliyordu"

"Benimle konuşurken: '**Benim karşımda müdür yok. Cemal Bey var. Cemal Bey benim dostumdur.**' derdi. İnsan psikolojisini iyi biliyordu. Sonra insanların fizyonomisinden de çok iyi anlıyordu.

"Kendisinin göl kenarında ağaç dalları arasında kaldığı bir köşkü vardı. Bahar ve yaz günlerinde bu köşke sık sık giderdi. Eğridir yolu için çalışıyorduk. Dinamitle yol açıyorduk. Seher vakti dinamitleri ateşleyecektik. Bu sebepten sabahın erken saatlerinde kalkıp, atla Eğridir taraflarına gidiyordum. İlama iskelesine yaklaştığımda bir ses duydum. Seherin o sessiz vaktinde, ses dalgalar halinde yayılıyordu. Hattâ at ürktü.

"**Müdür Bey! Müdür Bey!**" diye çağırıyordu. *Baktım Hoca Efendi göle girmiş, sadece başı görünüyordu.* Beni yanına çağırdı. Gittim, Ağaçtaki köşküne çıkmamı söyledi, az sonra kendisi de çıkarak köşkte çay demledi ve bana çay ikram etti. Baharın, o alaca karanlık vaktinde yapayalnız, sahil kenarında yaşıyordu.

"Çok zeki bir insandı"

"Çok zeki bir insandı. Fizyonomi itibariyle, karşısına biri gelince o adamın nasıl bir kimse olduğunu derhal anlıyordu. Onun halet-i ruhiyesine göre konuşup, öyle ders veriyordu.

"Herkeste bir merak vardı. Her çeşit insan kendisini görmek, ziyaret etmek ve konuşmak isterdi. Bütün o civarlardan ziyaretime gelirlerdi. Gelenlerin yapmak istedikleri yardımları ve hediyeleri almazdı. Sihatine çok itina ederdi. Az yerdi. Yaşayışı muntazamdı.

"Barla'daki ezan meselesi de benim zamanımda oldu. Arapça ezan okumak yasaktı. Ama Hoca hiç Türkçe ezan okumazdı. Biz bu durumu bilirdik, fakat idare ederdik. Sonra bize sık sık emirler gelirdi. Neticede bir defasında sabah namazı vaktinde ezan okurken, zabıt tuttuk ve gönderdik."

"Şefkat tokadı ve hikâyesi"

Bu meseleye Bediüzzaman [Mektubat](#) adlı eserinde şu şekilde temas eder:

"Bir müdür, dost iken, âmirlerinin hatırı için ve ehl-i dünyanın teveccühünü kazanmak fikriyle şahsıma değil, hizmetkârlığım cihetinde rakibâne ve düşmânâne vaziyet aldı, kendi maksadının aksiyle tokat yedi. Ümid edilmediği bir meselede iki buçuk seneye mahkûm edildi. Sonra Kur'ân'ın hizmetkârlarından dua istedi. İnşallah belki kurtulacak, çünkü ona dua edildi."

Bediüzzaman'ın belirttiği mahkûmiyet hâdisesinin aslı şudur:

Burdur'da emniyette çalışırken, başından bir hadise geçmiş. Bu hâdisenin üzerinden epey zaman geçtikten sonra, kendi ifadesiyle dört sene on bir aya mahkûm olmuş. Bu hâdisenin mahiyetini sorduk şöyle anlattı:

"Burdur'da Hakkı isminde sarhoş bir adam vardı. Daima sarhoş geziyordu. Ben devriye geziyordum. Belediye gazinosuna girmiştım. Sarhoş Hakkı da kafayı iyice çekip, çarşıda bir dükkânın camını kırmış ve gelmiş, gazinoda eğleniyordu. Ben Hakkı'yı alıp evine bırakacaktım.

"Hakkı ile çıkarken Komiser Deli Mehmed karşımıza çıktı. 'Ne var?' diye sorunca ben hâdiseyi anlattım. Hakkı'yı cadde ortasında dövmeye başladı. Karakola götürdü, orada da Hakkı'ya çok dayak attı. Hattâ o kadar ki, hâdiseyi gören Ağır Ceza Reisi 'Bırak yahu yeter' diye dayanamayıp Komiseri ikaz etti.

"Sonra hâdiseye mahkemeye intikal etti. Kör Hakkı, Ankara'ya kadar gidip şikâyet etmiş. Hattâ İsmet Paşanın arabasının önüne yatmış, hakkının aranmasını istemiş. Hâdiseye böyle büyümüşü. Burdur Valisi Celâl Bey vardı. Hâdiseye o da ilgileniyordu. Bu dâvâ böylece devam edip giderken, beni Sütçüler'e verdiler. Daha sonra da Barla'ya nahiye müdürü olarak tayin ettiler.

"Aradan epey zaman geçti. Hiç beklenmedik ve umulmadık bir zamanda bizi mahkûm ettiler. Barla'ya mahkûmiyet kararımız geldi. Sonra temyiz ettim, epey uğraştıktan sonra, kararı bozdurduk. Böylece bir hâdiseyi atlatmış oldum.

"Eğridir'de bir eczacı vardı. Ziyaretine gelip bazı sorular soruyordu. Yine bir gün Kaymakamla birlikte gelmişlerdi. Ben de onlara katılarak Hoca Efendinin evine gittik. Eczacı suallerini sordu. Kendisi de cevaplar verdi."

Cemal Can'ın anlattığı bu mesele de ["Eczacı Efendinin sorduğu suallere cevap"](#) diye, Nur Külliyyat'ında geçmektedir. [\(bk. Mektubat, On İkinci Mektup\)](#).

(Son Şahitler kitabının, birinci cildinden derlenmiştir...)